

Šteta vsak četrtlet in
v polnino vred ali
v Mariboru s padanjem
na dan za celo leto 12 dn.
od leta 16 dn. četa leta
8 dn. Iznos jupostavlja
1000. Navedena se pla-
ča upravljajo. **Slovenski
Gospodar** v Mar-
iboru, Korotna cesta 3.
so dopisuje se od-
pisati. Navedena se pla-
čajo v naprej.
Družba izdajateljica št. 113.

Redna št. 42. Poština plačana v gotovini.

Poština plačana v gotovini.

Uredništvo je v Mariboru,
Korotna cesta št. 3. Bole-
je se ne vnašajo. Uredni-
štvo sprejema naročila
za oglaševanje in reklamo.
Cena izdajateljice po dop-
vnu. Za vsakega člana
prijave po postopku
reklamacije se postopno
plača.
Čekoval račun pošilja
uradu Ljubljane št. 10.000.
Telefon katerburban št. 113.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

42 številka.

MARIBOR, dne 16. oktobra 1924.

58. letnik

Narodna in protinarodna sila.

Ke so v Evropi revolucije in razni usodni preobrati ter velike izkušnje odvzele neomejeno moč in oblast raznim oblastnikom in tudi kronanim glavam, je polagoma stopal v ospredje parlament, ki se ni sestajal iz imenovanih, ampak iz izvoljenih ljudi. Parlament, ki ima po svobodnih in pravičnih volitvah zbrane svoje člane, je predstavnik ljudske volje in načela glede odločevanja te volje in glede poslovanja parlamenta, imenujemo parlamentarizem. Na parlamentarizmu so zgrajene vse prave kulturne evropske države, pa naj si bodo republike ali monarhije. Parlamentarizem je odvisen seveda od volilnih zakonov in kar se teh tiče so Anglija, Francija in Nemčija na višku dovršenosti. Ko je parlament izpodrinil oblastniško samovoljo, so imela njegova načela dolgotrajne in težke boje s raznimi težavami v eni državi tako, v drugi pa drugače. Svetovna vojna je prizadevala po vseh vojskujočih državah težke udarce parlamentarizmu, a ko je zopet napočil mir, se je začelo tudi parlamentarno ustrojstvo vsepovsod obnavljati.

S svetovno vojno so ene države razpadle, druge so pa nastale, a vsepovsod se je povdarjal parlament in njegovo načelo kot prvi pogoj državne ureditve. Duh povojne dobe je odločno zahteval parlament in narodno odločevanje in vse države so bile nekako primorane, da se prilagodijo tej zahtevi, a samo to je škoda, da so ene storile to iskreno, druge pa na videz. Angleški, francoski, nemški in še drugi parlamenti so se v boljšem oziru izpopolnili, imamo pa primere držav, v katerih se danes v šestem letu po vojni še bolj tepta parlament in njegova načela, kot se je to delalo pred vojno, ko narodi še niso imeli toliko samozavesti in raznih izkušenj. — Imamo v Evropi države, kjer so parlament za nekaj časa popolnoma ubili fašisti. Primer Italija in Španija, deloma pa tudi Ogrska.

Parlament v prvih dneh naše države so zasedli zastopniki jugoslovanskega prebivalstva vsled nujnosti brez volitev po razmerju strank, ki je vladalo že od nekdanj poprej. Ta parlament se je vsled tega imenoval tudi začasno narodno predstavništvo. Pravi parlament ali skupščino so dale šele prve državnozborske volitve leta 1920. S prvimi volitvami je vedno težko, ker razne misli in razni izrastki svoje dobe precej na slepo pridobivajo volilne glasove. Naš prvi parlament je imel kot prvi razne hibe in napake, a v njegovi dobi se je le izkazalo, da je najtežje vprašanje naše države odnošaj med Srbi, Hrvati in Slovenci, ali z drugimi besedami: enakopravnost ali pa nadvlada enega narodnega dela nad dvema. Srbi po večini so zapeljani od svojih voditeljev stremeli za brezpogojno nadvlado in tudi v vrstah tedanjih za-

stopnikov Slovencev in Hrvatov so našli pomočnike, ki so podkupljeni ali pa zaslepljeni to podpirali ter povrh še začeli širiti takozvano »jugoslovanstvo«, ki naj bi podvrglo Slovence in Hrvate srbski nadvladi in centralizmu.

Drugo volitve so se izvršile v znamenju nekakega narodnostnega glasovanja in odpadle so vse stranke, ki za tako glasovanje in potrebo niso bile na mestu. Do glasovanja je prišlo vsled tega, ker so tudi Srbi uvideli, da je potrebno kolikor mogoče enotno zastopstvo v svrhu rešitve medsebojnih odnošajev. Pašičevi radikali so varali svoje volilce, da bodo izvedli sporazum s Hrvati in Slovenci. V Zagrebu so zastopniki Srbov, Hrvatov in Slovencev kmalu po volitvah sklenili dogovor ali takozvani »Markov protokol«, nazvan po predsedniku radikalnega kluba Marku Gjuritiču.

T protokol so radikali sklepali v sleparskem namenu in so ga tudi tako izrabili, da so sestavili samo radikalno vlado in ko je bila enkrat ta pod streho, so brezobzirno poteptali vse svoje v zapisniku ali protokolu dane obljube.

Samoradikalna vlada in za njo zvezna vlada Pašiča in Pribičevića je najbrezobzirnejše postopala proti upravičenim zahtevam Slovencev in Hrvatov ter je najostudnejše teptala parlamentarna načela ravno tako, kakor misel ali idejo sporazuma. Ko je pa Pašič-Pribičevićeva vlada padla in je od srbske strani začel naglašati in izvajati pošteni sporazum Ljuba Davidoviča s svojo demokratsko skupino v vladni in parlamentarni zvezi s praviimi predstavniki Slovenije, Hrvatske in Bosne, so pa naenkrat začeli radikali vpiti, da imajo edino oni pravico od srbske strani govoriti o sporazumu.

Da imajo Slovenci in Hrvati enotno politično zastopstvo je gotova stvar, drugače je pa glede Srbov in Srbije. Na radikalno vpitje o edini pravici na sporazum, so odgovorili nekateri beograjski listi, katerim se ne more reči, da so v službi Davidovičeve vlade, s številkami: Za radikale je glasovalo pri prejšnjih volitvah okroglo 500 tisoč volilcev, za Pribičevićeve demokrate pa 50 tisoč, kar je skupaj 550 tisoč glasov. Za Davidovičeve demokrate pa je glasovalo 360 tisoč volilcev in za zemljoradnike 170 tisoč, kar je skupaj 530 tisoč glasov. Potem pride še 20 tisoč glasov za neodvisne Protičeve radikale in še mnogi tisoči glasov za stranke, ki niso dobile poslancev, a katerih glasovi se morajo na vsak način šteti med one, ki so najodločnejši proti Pašičevi politiki. Številke jasno kažejo, da Pašičevi radikali niso dobili narodne večine niti tedaj ne, ko so sami s pritiskom cele svoje oblastne moči vodili volitve v Srbiji. Še manj pa se da govoriti o njihovi pravici na sporazumu in njegovemu izvajanju vsled vsega tega, kar so že počenjali proti sporazumu.

Pašičev zaupniški krog pa ima na vesti tudi najtežje grehe proti načelom parlamenta in narodne volje. Za časa svojega vladanja je Pašičeva družba edine le višje oficirje oskrbela z dobrimi plačami ter je iz teh krogov organizirala za sebe pravo zarotniško družbo proti parlamentu in proti narodu. Z generalno družbo zasleduje Pašič svoje oblastniške želje in to je pred svetom in pred kulturo še posebno nazadnjaško in nesilno vsled tega, ker smo dobili v naši državi prvič vlado, ki ima za seboj pravo večino parlamenta in naroda.

Pašičeva stranka s priveskom Pribičevićevih demokratov se je organizirala kot prava protinarodna sila, ki je delavna posebno sedaj, ko se uvaja red in zakonitost v državi in ko preti mnogim njenim voditeljem obsodba in kazen radi korupcije. V Pašičevi protinarodni sili pa ima posebno vlogo tudi gotovo število generalov, o katerih se je sam vladni predsednik Davidovič izjavil, da niso v osmih letih vojne niti vohali smodnika. Ti generali so točno po programu vodstva protiljudske politike začeli pošiljati v Beograd in na dvor lažnjiva in napačna poročila o razpoloženju ljudstva. Ko so mislili, da je vse dovolj pripravljeno, je pa točno po programu hote ali na pritisk pred enim tednom izstopil vojni minister general Hadžić iz Davidovičeve vlade. Svoj korak, o katerem so poprej vedeli radikali, kot pa predsedstvo vlade, je utemeljeval s tem, da ne more ostati v vladi, katero podpira Radiceva stranka. Ta izgovor je nekaj prav posebnega, ko generala vendar ni motila in vznemirjala ta stranka ves čas od 27. julija, ko se je vsedel na vojnoministrsko mesto. Radikali so poton svoje generalske družbe pritisnili na vojnega ministra, misleč, da bo za njim odstopila tudi cela vlada. To se pa ni zgodilo in sami pošteni srbski politiki so vpričo generalovega izstopa načeli zelo važno vprašanje: Kaj ima general sploh iskati v parlamentarni vladi. Vlada je izvršilni organ ali činitelj parlamenta in po pravem bi morali v njej sedeti samo člani parlamenta, to je od ljudstva izvoljeni poslanci. Tako je do malega v vseh kulturnih in parlamentarnih evropskih državah ter mora tudi pri nas prej ko slej priti do tega. Pašičevi generali so si sploh prilastili stališče neke posebne vlade v državi, ki sestavlja politična poročila, četudi za to nima nobene pravice in nobenih pooblaščenih činiteljev ter bi rada še nekako nadzorovala pravo parlamentarno vlado. Vse, kar so doslej storili Pašičevi pristaše s svojimi pomočniki, je služilo v to, da se vedno ostrejšje delita in razločujeta pri nas dva tabora: narodni in protinarodni.

Ta ločitev je za narod in državo zelo potrebna in koristna. Radikali nimajo več pravice, imenovati se narodna stranka in to spoznanje je sedaj prešinilo tudi najširše plasti srbskega naroda. Stranka kot taka sploh

Džungla.

Roman iz afriških pragozdov.

Angleški spisal E. R. Burroughs. — Prevedel Paulus.

38

Teški zapah je zarožljaj, vrata so se odprla in brž je Ine potegnila mladega moža v sobo.

»Oh — tisti strašni, divji krik! Kaj je bilo tisto —?«

»To je bil zmogoslavni, bojni krik človeka, ki vam je rešil življenje, gospodična Porter!« je razlagal Clayton. »Počakajte, koj ga pokličem, sami ga morate zahvaliti za rešitev!«

Preplašena Ine ni hotela sama ostati v koči, stopila je za Claytonom krog ogla.

Pod oknom je ležala mrtva levinja. Trzana pa ni bilo nikjer.

Nema sta stala ob silnem truplu nevarne roparice.

»Oh, Clayton —! Strašen, grozen glas je bil —! To ni bil človeški glas —!«

»Pa je vendar bill!«

In pripovedoval ji je svoje čudežne doživljaje z neznanim bitjem, kako mu je neznanec dvakrat rešil življenje, — kako je s samim nožem napadel leva, — kako ga je z nerazumljivo močjo nesel po zračnih višinah džunglinih orjakov, — kako je s samimi golimi rokami napadel levinjo in jo ubil, — pripovedoval ji je o silnih mišicah neznančevih, o njegovim prikupljivim, moško lepem obrazu —.

»Ne vem kaj bi dejal da jel Izprva sem mislil, da je on tisti Trzan. Pa besedice ne govori angleški. Tudi razume ne.«

»Najsi bo kdorkoli«, je vzkliknilo dekle vneto, »življenje mi je rešil, — naj ga Bog blagoslovi in ohrani zdravega v njegovi divji džungli!«

»Tako bodi!« je potrdil Clayton s poudarkom in stopila sta v kočo.

»Za božjo voljo, — ali sem mrtva ali nisem —?«

Mlada človeka sta zavzeta obstala na pragu.

Iz predala stenske omare je dvigala glavo debelušasta Barba in njene velike boječje oči so plašno begale po sobi, kot bi ne mogle prav verjeti, da še gledajo nevarni pozemeljski svet.

Tedaj pa so Ine odrekli njeni prenapeti živci, vrgla se je na ležišče in prasnila v prešeren, nebrezdan smeh.

XV.

Kakose je gospod profesor Porter z levom srečal.

Več milj južno od ... če sta stala dva postarna moža na pešeni obali. Prepirala sta se.

Pred njima je ležal brezkončni atlantiški ocean, za njunim hrbtom črna Afrika, krog njiju pa se je raztezala neprodirna, temna džungla.

Divje živali so renčale in rjovele, divji, strahotni glasovi so udarjali na njuna ušesa. Milje in milje sta potovala in iskala pot nazaj h koči, pa venomer sta hodila v nasprotno stran. Izgubila sta se, brezupno in brez moči, prav kot bi bila prišla na drug svet.

Človek bi mislil, da bo vsaka celica njenih možganov napeto delovala in premišljevala o njenem nesrečnem položaju in o trenutnem najvažnejšem vprašanju, kako in kod bi našla nazaj h koči.

Govorila pa sta tole.

»Ampak moj dragi gospod profesor«, je pravkar dejal gospod Filander, »pravim in ponavljam in pov-

darjam, da Rimljani v svoji kulturi niso bili samostojni. Vse kar najdete pri njih, vse so si izposodili in vzeli od Grkov, umetnost, slovstvo, vedo, celo bogove so si izposodili od Grkov —.

Rimljani so bili po svojem bistvu praktičen, širokogruden narod. Predvsem pa so bili militaristi. In imperialističen narod so bili! Njihov namen —.

»Bežite bežite, dragi gospod Filander!« ga je prekinil profesor Porter. »Dovolite, da vam ugovarjam. Tisto kar pravite, to je vse prišlo še le pozneje samo po sebi. Tistikrat ko se začneja rimska —.

»Psssst — gospod profesor! Zdi se mi, da nekdo prihaja tamle za nama —!« je šepnil Filander in se plaho oziral.

»Bežite bežite, gospod Filander! Ali vam nisem že tolikokrat pravil, da mora znanstvenik osredotočiti vse svoje duševne zmožnosti in vsa svoja telesna čutila edinole na svoj predmet, ako se hoče povzdigniti do tistih zračnih idejnih višin, ki so izključno kraljestvo visokih duhov —! In pravkar ste se hudo pregrešili zoper to temeljito načelo duševnih delavcev, prekinili ste tok mojih znanstvenih izvajanj zaradi malenkostnih pojavov v čutnem svetu in —.

»Za božjo voljo, gospod profesor, pogledite —! Lev —!« je tedaj kriknil gospod Filander in napenjal kratkovidne oči v mračne džungelske sence.

»Kajpak —! Seveda! Lev —! Če že hočete iz komarja napraviti leva in kamelo —! Ampak kakor sem dejal —.

»Nikakor ne, gospod profesor!« se je koj razvnel Filander. »Dovolite da vam ugovarjam! Meni je stvar čisto jasna! Če bi bili znali Rimljani ustvarjati sami iz sebe, bi bili ustvarjali še preden so se srečal z Grki. Pa nič niso naredili, to sami dobro veste! Pravim in pov-

ne pride več v poštev pri vodstvu države. Misel in cilj Davidovičeve vlade je sporazum in po želji vladarja se lahko v to vlado sprejmejo samo politiki, ki hočejo delovati na tej podlagi. Radikalna stranka, ki je bila dolga leta po Pašičevim vodstvom proti sporazumu, ne more biti sedaj pod vodstvom Jovanoviča ali koga drugega naenkrat za sporazum, ampak iz nje lahko vsak čas stopijo pošteni in neomadeževani ljudje v vlado, kakor je to storil notranji minister Nastas Petrovič.

Vse spletke protinarodnih politikov se pa razbijajo tudi vsled tega, ker naša država oblastiteljnim in umazaniam ljudem na ljubo ne sme in ne more izstopiti iz kroga kulturnih parlamentarnih držav. Sedanja vlada je prva, ki ima za seboj pravo večino parlamenta. Poprej je vedno kaka močna parlamentarna skupina stala izven parlamenta in še le sedaj so vse zbrane ter po večini podpirajo vlado. Začetek nove parlamentarne dobe pri nas so z veliko pohvalo in zaupljivostjo beležili svetovni listi in naša država si je veliko pridobila na ugledu in zaupanju v kulturnem svetu. Svetovni ugled se pa ne žrtuje na ljubo kakemu Pašiču in Pribičeviču in tako bo tudi parlament ostal čvrst branik proti vsem nakanam protiljudske politike.

Neugasljivi ogenj sporazuma.

Starogrška pravljica pripoveduje, kako so živeli v vsem sijaju in razkošnosti grški bogovi na gori Olimp. Za človeško bedo in trpljenje so se starogrški bogovi le malo zmenili, da se je le njim godilo dobro in udobno, vse drugo jim je bila deveta briga. V kraljestvu starogrških bogov na Olimpu je bil tudi neki Prometej, ki je videl človeško gorje in prav v srce mu je segla beda zemljanov. Nekaj svetega in vse osrečujočega je bil za grške bogove — ogenj. Človekoljub Prometej je vzel iz Olimpa to božansko srečo in skrivnost ognj, ga nesel na zemljo in osrečil z njim bedni človeški rod.

Kakor hitro so pa opazili starogrški bogovi, da jim je Prometej izmaknil ogenj in oblagodaril z njim zemljo, so se nad njim iz jeze maščevali. Pravljica pravi, da ga je grški najvišji bog Cevs pustil prikovati z verigami za roke ter noge na skalo. Od časa do časa je priletel k njemu orel in mu izkljuval drobovino. Ubogi Prometej je po pravljici neizmerno trpel, a ubogo človeštvo je le imelo največjo — božansko dobroto ognj.

Ta stara grška pravljica o Prometeju in ognju se da kaj dobro obrniti na naše politične razmere in baš ravno sedaj.

Od prevrata sem imamo v naši državi sedež in kraljestvo naših jugoslovanskih bogov — naš Olimp — Beograd. Jugoslovanski bogovi: Pašič, Pribičevič, Žerjav itd. so se v tem beograjskem Olimpu skoro pet let brigali le za svoj lastni, osebni dobrobit, ljudske težnje in potrebe so jim bile deveta briga. Za te bogove je bilo vedno vsega dovolj, a za vse druge navadne državljane ta beograjska božanstva piso imela drugega, nego da so podžigala ter netila spor in sovraštvo med SHS plemeni. Čim bolj smo se Srbi, Hrvati in Slovenci med seboj pisano gledali, tem bolj zadovoljno si je Pašič gladil brado in polnil svojo nenasiitljivo mamno.

Šele komaj po petih letih ljutih medsebojnih sporov, bede in trpljenja se je ozrl iz beograjskega Olimpa okrog po državi Prometej — Davidovič-Koroščeva vlada.

Ta vlada je koj pri prvem pojavu in nastopu uganila prvo ter glavno potrebo med Jugoslavlani — ogenj spo-

darjam in ponavljam, da je šele zblizanje obeh narodov —.

Nekaj je zašumelo za hrbtom učernih starcev in gospod Filander je sredi svojega govora plašno odskočil. Tudi gospod profesor Porter se je vznemirjen ustavil.

S ponosnim dostojanstvom, kakor se spodobi za kralja vseh živali, je stopal komaj deset korakov za njima mogočen lev. Ko sta se moža ustavila, je postal tudi lev ter ju z radovednim zanimanjem ogledoval.

»Jako značilno —! Zelo značilno —! Hm hm —!« je dejal profesor Porter zamišljeno. Rahla razdraženost je donela iz njegovega glasu.

»Nikakor, gospod Filander«, je nadaljeval nevoljen, »nikdar v vsem življenju še nisem čul, da bi bilo tem živalim dovoljeno svobodno hoditi okoli, zunaj kletke ali celo zunaj mej in plotov zverinjaka —! Prav odločno se bom pritožil zoper tako očividno kršitev splošno veljavnih in priznanih varnostnih predpisov! In sicer koj pri bližnjem ravnateljstvu tukajšnjega zverinjaka!«

»Čisto prav ste povedali gospod profesor, čisto prav!« mu je pritržil Filander. »In prej ko se pritožite, tem bolje bo za naju! — Torej pa pojdiva!«

Prijel je profesorja za ramo in ga potegnil za seboj. Naredila sta par korakov in gospod Filander se je obrnil.

Pa ves se je prestrašil —. Lev je še vedno mirno in dostojanstveno v enakomerni oddaljenosti korakal za njima.

Krepkeje je prijel preplašeni gospod svojega obotavljajočega se prijatelja za ramo in pospešil korak.

»Kakor sem dejal, gospod Filander —!« je ponavljal profesor Porter, se ustavljaj in zamišljen položil kazalec n čelo.

Pravo Schicht-ovo milo z znamko „Jelen“

je že 60 let znano kot najboljšo in najizdatnejšo od vseh vrst pralnega mila. Pravo samo z imenom „Schicht“ in znamko „Jelen“!

razuma. Davidovič-Koroščeva vlada je prevzela po skoro petih letih prepira in prerekanj težko nalogo: nesoglasja in prepir med SHS plemeni izgladiti, izravnati, užgati ogenj sporazuma. Kakor hitro so beograjska božanstva Pašič in Pribičevič zapazila, da sta jim Davidovič in Korošec izvila ogenj sporazuma in ga ponesla med Srbe, Hrvate in Slovence, od tega časa ta gospoda ne tuhta in ne misli drugega, kakor: kako bi se maščevala.

Jugoslovanski narod se je z nepopisnim navdušenjem oklenil ognja sporazuma in iz hvaležnosti za to dobroto še ni nobeni jugoslovanski vladi tako in toliko zaupal, kakor ravno sedanj. In to narodovo zaupanje v sedanjo vlado najbolj grize ter peče Pašiča, Pribičeviča in Žerjava.

Odkar se je pojavila Davidovič-Koroščeva vlada in si zapisala na svoj vladni program geslo: sporazum — se trojica: Pašič, Pribičevič in Žerjav neprestano kakor roparske ptice zaganjajo v vlado in jej hočejo za vsako ceno izključiti drobovino, jo onemogočiti in uničiti.

Javnosti je itak znano, kako ogabnih sredstev so se ti odžagani jugoslovanski bogovi poslužili tekom dveh mesecev delovanja sedanje vlade, da bi ugasnili in uničili ogenj sporazuma. Vse njihove peklenke nakane so bile zamanj, plamen sporazuma, enkrat zaneten med narodom z najvišjega mesta, se vedno bolj širi, objemlje vedno večje plasti in ni nobenega poštenega in državnomislečega Jugoslavlana, ki ne bi dela sedanje vlade za sporazum najtopleje pozdravljaj, se zanj navduševal in ga po možnosti tudi podpiral.

Naj stori trojica Pašič-Pribičevič-Žerjav, karkoli hoče, da bi izpodmaknila tla sedanji vladi, narodovega zaupanja do vlade ne bo omajala, ker skozi pet let iz beograjskega Olimpa tlačen in izmzgavani narod bo ostal vedno Davidovič-Koroščevi vladi hvaležen za ogenj bratskega sporazuma.

Fr. Kramberger:

Namen in naloga naših knjižnic.

(Spričo občnega zbora Prosvetne zveze v Mariboru dne 30. X. 1924.)

Ze ob ustanavljanju in snovanju knjižnic po naših društvi se je mislilo na to, kak namen, kake naloge naj imajo naše knjižnice. Prvi in glavni namen je bil že takrat: Izobraziti vse sloje. Z izobrazbo postane človek samo stoje in zrel za iskanje resnice, kar je glavni življenjski smoter vsakega človeka.

Ako pogledamo na kratko zgodovino knjižničnega gibanja, bomo videli, da so vsakokrat bili za snovanje knjižnic merodajni gotovi vzroki.

V Nemčiji so se snovale knjižnice in razvijale najbolj po letu 1870, z namenom, vzbuditi in utrditi narodno za-

Spet se je gospod Filander hlastno ozrl.

Tudi lev je pospešil korak in trmoglavo stopal za njima v nezmotljivo enakomerni oddaljenosti.

»Za nama gre —!« je viknil Filander in se spustil v tek.

»No no, učeni gospod Filander!« je ugovarjal profesor Porter in se branil. »Takole skakanje se pač ne spodobi za moža-znanstvenika in učenjaka!«

Kaj bodo rekli naši prijatelji, če bi naju slučajno kateri srečal tule na poti in videl najine otročje telovadne vaje!«

Gospod Filander je iznova pogledal nazaj.

O groza —!

V lahnih gibčnih skokih je prihajal lev bliže. Komaj pet korakov je bil oddaljen.

Gospod Filander spusti profesorja in jo v divjem diru udre po pesku. Čast bi bil delal svojemu narodu na vsaki olimpijski igri.

»Kakor sem dejal, gospod Filander —!« je vpil za njim profesor Porter in tudi sam vrgel svoje suhe noge v zrak. Ugledal je krvoločne oči in polodprti gobec v nevarni bližini svoje častitljive osebe.

Z visokim svetlim klobukom v tiniku in z vihrajočimi kraki svoje dolge suknje je pohitel za urnimi petami svojega prijatelja.

Ozek pas džunglinega gozda je segel v pečeno obal. Redka drevesa so stala prav do morja. V to varno zavetišče sta hitela spoštovana moža s čudovito naglico in z neverjetnimi skoki.

Iz gostega vejevja najbližjega drevesa pa je prežalo dvoje bistrih oči in z odobravočim zanimanjem opazovalo skokono gozdo.

Trzan je sedel na drevesu in obraz se mu je režal v veselju in zadovoljstvu.

vest. Isti je bil vzrok tudi na Francoskem, kjer je bilo po porazu leta 1870-71 še bolj potrebno, da narodu ne upade pogum in da se dela razpoloženje ter vzgaja narod za »revanzo.«

Revolucijska doba leta 1848 je dala tudi pri nas Slovincih iskro, ki nas je zbudila iz narodne zaspanosti. Cutili so to najprej posamezniki, ti so pisali knjige in časopise, ustanavljali društva. Ustanovili so Družbo sv. Mohorja, ki je razširila slovensko knjigo. Vso to delo je pa namen zbuditi našo narodno zavest. Po čitalnicah so se že dobivale knjige, zasebniki, posebno naši duhovniki, ki so podučevali ljudi še v nedeljskih šolah, so gotovo izposojali ljudem knjige in to z namenom izobraziti jih in buditi v njih zavest, da so Slovenci.

Ko so se duhovi tudi pri nas ločili v VII. desetletju preteklega stoletja, sta obe smeri začeli delovati vsako na svojo stran. Svobodomiselnja struja je kmalu pokazala, da na tem polju ne more delati, dr. Krek pa, zastopnik in praktični naslednik škofa Martina Slomšeka, je kmalu dal smernice za novo delo. Društva s knjižnicami so prevzela od posameznikov nalogo splošno izobrazevati in vzbujati narodno zavest, obenem pa tudi ljudem kazati pot do edine resnice. Slovenska mladina je pridno segla po knjigah in ravno temu se imamo danes zahvaliti, da se ogromna večina Slovencev zaveda svoje narodnosti, zaveda pa tudi tega, da smo katoliški narod.

Takoj v začetku sem rekel, da je prvi in glavni namen, pa tudi glavna naloga naših knjižnic še danes ta, da usposobijo človeka za iskanje resnice. Največja in zadnja resnica pa je Bog. Naše knjižnice morajo biti torej katoliške knjižnice, v njih morajo predvsem biti knjige, ki ne žalijo na ta ali oni način verskega čuta, ki povzdigujejo srce in duha v višave. Zaradi tega morajo biti pa v naših knjižnicah samo take knjige, ki blešijo srce in ki nudijo našim mislim lepe predmete razmišljanja.

Druga naloga naših knjižnic je, da budijo in poglobijo narodno zavest. Zalibog je to še danes zmiraj potrebno. Nastopajo razni »apostoli«, ki pravijo, da Slovenci nismo narod, da ni vredno, da bi bili narod. Zopet drugi pravijo, da moramo misel na narod sploh opustiti, češ, saj smo vsi potomci Adama in Eve. — Ne, vi vsi krivi preroki, tega nam ne morete dopovedati, da nas ni rodila slovenska mati, to je v naši krvi. Uničiti nas morete prej, narodne zavesti nam ne boste vzeli. K temu morajo po svojih močeh doprinašati naše knjižnice, zato bodi v njih predvsem slovenska knjiga! Naše knjižnice morajo tudi gledati na to, da ne pozabimo na krivice, ki so se zgodile našemu narodu, mi ne smemo pozabiti, da je toliko naših krvnih bratov še v jarmu narodnega, da, celo verskega suženjstva. V nobeni knjižnici ne smejo manjkati dela, ki govorijo o trpljenju in vzdihovanju naših bratov na Koroškem in v Italiji.

Dobro je poznal kralja živali in njegove navade! Vedel je, da sta belokožca varna pred njegovimi zobmi in kremplji. Ze zdavnaj bi si bil privoščil Numa lahko dosegljivi plen, pa njegov trebuh je bil poln. In sit lev ne napada brez sile.

Numa bi bil stopal za njima in ju zasledoval, dokler bi se mu spet ne oglašil glad. Pa verjetno je bilo, da bi se bil kmalu naveličal postopanja in se zavlekel v goščavo spat.

Le eno je bilo nevarno.

Če bi ga belokožca kakorkoli razdražila — in zadrževalo bi bilo vznemirjenje obnašanje in kričanje, ali pa če bi kateri zmed njiju padel — v hipu bi bil rumeni krvoločnež planil in ju raztrgal.

In to možnost je treba na vsak način zabraniti, si je rekel Trzan.

Spustil se je na najnižjo vejo in ko je gospod Filander prisopihal pod njega, utrujen in upehan, da bi sam vooce nikdar ne mogel splezati na drevo, se je Trzan stegnil, ga pograbil za ovratnik, potegnil kvišku ter varno posadil poleg sebe na vejo.

Trenutek pozneje je prisopihal profesor Porter v bližino njegove rešilne roke in tudi njega je potegnil kvišku, prav v hipu, ko je razočarani Numa planil, da pograbi ubegli plen.

Nekaj časa sta se sopihajoč oklepala debele varne veje, Trzan pa se je stisnil za deblo ter ju muzajoč se in radovedno opazoval.

Prvi je izpregovoril gospod profesor.

»Zelo sem užaljen!« je dejal. »S svojo strahopetnostjo ste prekinili mojo znanstveno razpravo, ste me motili v mojih izvajanjih! In čisto nedostojno sem moral hiteti za vami, da bi vas došel in vam povedal svoje končno mnenje. —

(Dalje prihodnjič.)